

Становище на граждански организации относно Законопроект за регистрация на чуждестранните агенти внесен от група народни представители от ПП „Възраждане“ в Народно събрание на 27.10.2022

Ние, долуподписаните организации, се обръщаме към Вас с призив за реакция и категорично отхвърляне на внесения от група народни представители от ПП „Възраждане“ в Народно събрание на 27.10.2022 г. Законопроект за регистрация на чуждестранните агенти (Законопроектът).

Накратко Законопроектът:

1. Дефинира като **чуждестранен агент** “това **физическо и юридическо лице**, гражданско сдружение или политическа партия, които получават парични средства или други материални помощи от чуждестранни източници. Същите се считат за местни субекти с чуждестранно финансово подпомагане.” (§1, .т. 2 от Законопроекта). Същевременно, съгласно чл. 6, ал. 1 във връзка с чл. 6 от Законопроекта, за чуждестранни агенти се считат всички юридически или физически лица с изключение на религиозните организации, спортни клубове и изрично изброени в чл. 3, ал. 2 видове търговски дружества, които са получили средства над 1000 лв., материални облаги оценени на поне 1000 лв. или покриване на разходи за участие в „обучения, семинари и образователни курсове и програми, социални дейности или проекти на равностойност поне 1000 лв. за една данъчна година „от чужди правителства или от чуждестранни държавни предприятия, чуждестранни физически лица, чуждестранни търговски дружества, чуждестранни фондации, организации с нестопанска цел, чуждестранни граждански дружества и други обединения на лица“ с изключение на средства, получени по търговски сделки, хазартни игри или от Европейския съюз.

2. Дефинира “**физически лица, свързани с чуждестранни агенти**” като „основателите, ръководителите, участниците или служителите на организации, определени като чуждестранни агенти“, т.е. на практика всеки, който има връзка с конкретна гражданска организация (не само служители, но и членове, дарители и доброволци).

3. Създаване на *de facto* **черен списък на чуждестранните агенти**, поддържан от Министерство на правосъдието (концепция, добре позната от обявления за противоречащ на правото на ЕС унгарски Закон за прозрачност и аналогичното предложение на ВМРО за промяна на ЗЮЛНЦ от 2020 г.) и санкции, ако съответните лица, съгласно неясните дефиниции в законопроекта, пропуснат да заявят вписването си в него. Условието едно лице да бъде заличено от този списък е да не получава финансиране от чужбина за срок от 5 години.

4. Предвижда се Министерство на правосъдието да изпраща служебно уведомление за всяко лице, вписано в регистъра на чуждестранните агенти, до Агенцията по вписванията или Регистър БУЛСТАТ (не е ясно защо Регистър БУЛСТАТ е посочен като отделен адресат при положение, че този регистър също се поддържа от Агенцията по вписванията), които „вписват лицето като организация с чуждестранно подпомагане като посочват до наименованието на лицето „чуждестранен агент.““ Въпреки че текстът на законопроекта не е особено ясен, вероятно се има предвид, че се предвижда

вписване в промяна в обстоятелствата по партията на съответната организация. От предложената промяна на Закона за регистър БУЛСТАТ чрез ПЗР на Законопроекта може да се направи предположение, че се предвижда физическите лица и юридическите лица, определени за чуждестранни агенти, които не са вписани на друго основание в друг регистър, поддържан от Агенцията по вписвания, да бъдат служебно вписвани в Регистър БУЛСТАТ.

5. Задължение за **всеки „субект с чуждестранно подпомагане“ да посочва, че е „чуждестранен агент“** на печатни публикации и други издания както и на снимки, адресни карти, печатни проби, гравюри и др. (списъкът на формите на изразяване, за които се прилага правилото, е дълъг и се съдържа в чл. 12 на Законопроекта). Предвижда се също чуждестранните агенти да подлежат на задължителен ежегоден финансов одит, като не става ясно как такъв би могъл да бъде извършен спрямо физически лица.

6. Редица **забрани за чуждестранните агенти и свързаните с тях лица** за упражняване на дейности в училища, детски градини, БАН и други както и ограничения на политическите права и достъпът до държавно финансиране и участието в процедури по обществени поръчки. Едно от многобройните вътрешни противоречия в Законопроекта е, че съгласно чл. 11, ал. 3 се забранява на чуждестранните агенти да „участват в политически дейности“, а съгласно чл. 7, ал. 2, т. 3 същите се задължават да подават „подробна декларация за всяка дейност от политически характер, която деклараторът извършва или има намерението да извършва“.

Ако законопроектът бъде приет:

- Ще бъде **нарушена Българката Конституция и конституционно гарантираните граждански и политически права на българските граждани** и по-конкретно свободата на изразяване и правото на сдружаване. Проектът също така противоречи на Европейската конвенция за правата на човека и по-конкретно на чл. 10, 11 и 14, както и на Общите насоки за свободата на сдружаване на Организацията за сигурност и сътрудничество в Европа и Венецианската комисия и на други международни актове за защита правата на човека, по които България е страна. Същевременно с проекта се предлагат и мерки в нарушение на правото на ЕС и по-конкретно свободата на движение на капитали и гарантираните с Хартата на основните права на ЕС права на защита на личните данни, на сдружаване и на личен и семеен живот.
- **Стигматизиране и очерняне** на гражданските организации и хора като „чуждестранни агенти“.
- Въвеждане на ново **дискриминационно основание за всеки български гражданин** само на база, че е получил финансиране от чужбина.
- Ще даде **възможност на властта да контролира хората без ясно основание**, свързано с извършване на престъпление или нарушение, а само защото са получили финансиране от чужбина.

Това не е първият опит в последните години да се ограничат гражданските права и свободи на българските граждани. Още през март 2013 г. Яне Янев и група народни

представители внасят ЗАКОНОПРОЕКТ ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА ЗАКОНА ЗА ПУБЛИЧНОСТ НА ИМУЩЕСТВОТО НА ЛИЦА, ЗАЕМАЩИ ВИСШИ ДЪРЖАВНИ ДЛЪЖНОСТИ, с който се предлага въвеждане на изискването членовете на управителните органи на юридически лица с нестопанска цел в обществена полза и техните най-близки роднини да декларират всички свои лични доходи и имущество. Скритата цел на предложението е чрез непропорционални административни тежести да се ограничи създаването на нови и дейността на вече съществуващи граждански организации, както и да се създадат законови възможности за институционален натиск и репресия върху хора, участващи в управлението на организации, изразяващи критично срещу властта мнение. През същата 2013 г. Волен Сидеров и група народни представители внасят ЗАКОНОПРОЕКТ ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА НАКАЗАТЕЛНИЯ КОДЕКС с предложение за ограничаване на правата на хората с хомосексуална ориентация и участието в организации. През 2019 г. ВМРО и ПП “Атака” опитват да ограничат финансирането на професионалните организациите на съдиите, прокурорите и следователите. През 2020 г., и едва две седмици след като Съдът на ЕС обявява за дискриминационен унгарския Закон за прозрачност, в Народното събрание бе внесен Законопроект за изменение и допълнение на Закона за юридическите лица с нестопанска цел, който предвижда въвеждане на аналогични на унгарските мерки.

Обръщаме внимание, също така, че **Законопроектът съдържа редица вътрешни противоречия**, в него са използвани термини, които не съответстват на възприетата в България юридическа терминология, и урежда обществени отношения, които са изрично посочени като предмет на отделни действащи закони (като например дейността на политическите партии, предмет на Закона за политическите партии). Поради това считаме, че приемането на този Законопроект е малко вероятно, но то не е и целта на вносителя. За нас е очевидно, че чрез Законопроекта се цели продължаване на една очерняща кампания срещу гражданския сектор, определени медии, принципите на демокрацията и правовата държава, системата за защита на правата на човека и на редица съюзни на България държави.

Затова сме притеснени, че в България се увеличава политическо-партийната агитация, основана на искания за ограничаване на правата на гражданите и даване изключителна власт на държавата да наблюдава, да ограничава права и санкционира всеки – независимо дали физическо или юридическо лице, който иска да бъде граждански активен, да има мнение, да желае да организира мирни събрания или протести и пр.

Гражданските организации в България работят активно и последователно за защитата на правата и интересите на различни обществени групи, за подпомагане на гражданската активност и благотворителност и за отстояване на базови демократични принципи и ценности като добро управление, плурализъм на мненията и върховенство на правото. Наша основна роля е да бъдем и конструктивен коректив в процеса на вземане на решения. Затова участваме в обществения дебат, изразявайки гласа на различните членове на обществото, често на най-уязвимите, в името на това държавата да чува различните мнения и да взема информирани решения, които ще направят България едно по-добро място **за всички**. Този процес е немислим без открит диалог и партньорство с институциите, но тенденциите в последните години поставят под съмнение доколко такава е и тяхното желание.

Настояваме да заемете ясна позиция срещу този Законопроект и очернящите внушения, които се целят чрез него, и да защитите установените в Конституцията на Република България принципи на демократичната и правова държава, в която има достатъчно и ефективни гаранции за упражняването на гражданските права и свободи.

Становището е подкрепено от:

1. Национална мрежа за децата
2. Български център за нестопанско право
3. Сдружение "Платформа АГОРА"
4. Център по правата на човека „Васил Левски“ - Карлово
5. Сдружение "Семеен център - Мария"
6. Сдружение "Европейски пространства 21"
7. СНЦ "Млади, активни, креативни"
8. АРИР - Стара Загора
9. Инициатива БГ
10. СНЦ"УСМИВКА"
11. Екологично сдружение „За Земята“
12. ЦМЕДТ Амалипе, Деян Колев - председател на УС
13. Фондация Антикоруptionен Фонд
14. БЪЛГАРСКА ХЪНТИНГТЪН АСОЦИАЦИЯ
15. Фондация "Програмен и аналитичен център за европейско право"
16. Рая Раева, Български фонд за жените
17. СЕУР ГЕТИЯ ПОНТИКА
18. Каритас Витания
19. "Организация за закрила на българските граждани" /ОЗБГ/
20. Форум Гражданско Участие
21. Клуб На Нестопанските Организации Търговище
22. Обществен съвет по образование-Берковица
23. Сдружение YOUTHub
24. Сдружение Деветашко плато
25. Асоциация за култура, етнология и антропология "Медиатор"
26. Ариет Моцева
27. ПРОГРАМА ДОСТЪП ДО ИНФОРМАЦИЯ
28. Фондация Стойна Кръстанова
29. Фондация ХАЛО 2019
30. Фондация ИНДЕКС
31. СНЦ "Паралел-Силистра"
32. Местна инициативна група Плевен
33. СДО "ФАР" Бургас
34. Мулти култи колектив
35. Алетейя ЕООД
36. Сдружение "Безопасни детски площадки"
37. Сдружение "Център за неформално образование и културна дейност АЛОС"
38. Национално сдружение на пациентите с митохондриални заболявания
39. Фондация Сингъл Степ
40. Инеова нова ЕООД
41. Фондация "Мисия Криле"

42. Фондация "Св. Николай Чудотворец"
43. "Чудната градина" ЕООД
44. Фондация Карин дом
45. "Направено с любов 21" Сдружение
46. Добруджа -история,традиции,култура
47. Фондация "Екатерина Каравелова"
48. Фондация Корнърстоун
49. Сдружение "На Ти с Природата"
50. Сдружение Трансмариска
51. НЧ"Любен Каравелов 1897" - с. Куртово Конаре
52. Фондация "За Нашите Деца"
53. Адвокатско дружество Йорданов и Рачев
54. Организация на българските скаути
55. СНЦ Национална школа по мениджмънт
56. Сдружение "Зелена Странджа"
57. Сдружение "Образование без раници"
58. Сдружение за човешки права Маргиналия
59. СНЦ Ever Clever
60. Сдружение "Свят на бъдещето"
61. Спаси Странджа
62. Аикет Рескю
63. Международна изследователска фондация Хасуми-България
64. БлуЛинк - Мрежа за гражданско действие
65. Младежка доброволческа мрежа
66. Крокус
67. Асоциация за стратегическо управление Делфи
68. Дружество на пенсионерите Мойра
69. Българска асоциация на пенсионерите - обединени (БАПО)
70. Фондация Стойна Кръстанова
71. Академия Лазур
72. Ви Ес Профешенъл
73. Фондация "Астика"
74. Фондация КОНКОРДИЯ България
75. Фондация Капитал
76. ПРИСТА СКАУТ
77. Международна награда на херцога на Единбург - България
78. Сдружение ЦОПСИ
79. Българска фондация Биоразнообразие
80. Фондация "Посоки"
81. Сдружение "Зелени Балкани"
82. Дисип2000-Димитрина Синдричева
83. „Грийнпийс“ - България
84. Глобална инициатива в психиатрията-София
85. Фондация "Уеб Шелф"
86. фондация "Заслушай се"
87. фондация "Взаимно"
88. Младежка организация на глухите активисти - МОГА
89. Фондация "Милосърдие" Сливен

90. Сдружение "Право и Психология"
91. СНЦ "Асоциация Родители"
92. Сдружение "Операция: Плюшено Мече"
93. Фондация С.Е.Г.А. Старт за ефективни граждански алтернативи
94. Фондация за достъп до права
95. Сдрежение Екомисия 21 век
96. Фондация Перспективи
97. Сдружение Ретина България
98. СНЦ "Театър "Цвете""
99. Фондация Гея
100. Фондация "Символ на любовта" Гоце Делчев
101. СНЦ Бъдеще за децата
102. Фондация Екообщност
103. Сдружение ЗА ТЕБ
104. Сдружение "АСОРИ"
105. СНЦ "Орион - Грижа за Лидери и Авторитети"
106. Open Space foundation
107. Фондация Победи рака
108. Сдружение ОБЩНОСТ МОСТОВЕ
109. НЧ "Проф. д-р Ас. Златаров 1927"
110. Сдружение "Обществен център за околна среда и устойчиво развитие"
111. Продължаваме Промаяната
112. Сдружение За Етрополе
113. Сдружение Скейтборд Клуб "Джен-Екс"
114. Сдружение Балканка
115. Клуб на нестопанските организации Търговище
116. Фондация "Институт за социални услуги в общността"
117. Фондация "Заедно в час"
118. Фондация "Здраве и социално развитие"
119. Каритас София
120. Сдружение "Неформално"
121. Сдружение Институт за прогресивно образование
122. СНЦ "Иновация"
123. Titan Properties
124. Фондация "Обществен дарителски фонд - Стара Загора"
125. Сдружение Данни за Добро
126. Сдружение Габер
127. Младежка ЛГБТ Организация Действие
128. Фондация Социалната чайна
129. Фондация "Сийдър"
130. Фондация за социална промяна и включване
131. Институт за психосоциална и терапевтична работа с деца и семейства
132. Народно читалище "Бъдеще сега 2006"
133. Сдружение за споделено учене ЕЛА
134. Сдружение РАЛИЗ-БАЛИЗ
135. Сдружение "Обектив"
136. Фондация "Смокиня"
137. Фондация ПОДЛЕЗНО

138. Българска фондация за изследвания, образование и предприемачество
139. Национален младежки форум
140. Сдружение ИНКРЕДА
141. СНЦ "Общност Каузи и Начинания"
142. Съюз на офицерите от резерва "Атлантик"
143. Фонд ИГА
144. Сдружение Био Б Еко
145. фондация Каузи
146. Спортен клуб "Русе Гоу"
147. Фондация "Молосърдие" Сливен
148. AEGEE-Sofia
149. СНЦ "Еквилибриум"
150. Фондация "Университетска англистика и американистика"
151. сдружение "Българска младежка асоциация"
152. фондация Корен
153. ЛАК "Атлетик-90"
154. Сдружение :Артерия"
155. Сдружение "РОДЕН КРАЙ"-Каспичан
156. Сдружение Виан Понтика Бургас
157. Морски клуб "Приятелите на морето" - Варна
158. Български хелзинкски комитет
159. Сдружение"Закрилници"
160. Надежда и домове за децата - клон България
161. Сдружение Ре-Акт
162. Сдружение "Велоеволюция"
163. сдружение "Възможности без граници"
164. Сдружение "Център за обучение и услуги"
165. Младежко сдружение за мир и развитие на Балканите
166. Гражданско сдружение "БОЕЦ - България Обединена с Една Цел"
167. Българска Асоциация на Хора с Онкологични и др. Заболявания / БАХОдЗ/ "Живот"
168. Асоциация дебати България
169. Сдружение "Паралелен свят"
170. Сдружение "С идея за бъдещето - спорт, образование, култура"
171. Тодор Радулов
172. Асоциация Интегро
173. Българска асоциация по семейно планиране и сексуално здраве
174. Институт "Отворено общество - София"
175. Фондация за информационен обмен "Равностойно партньорство" и Българско социало интернет радио БРАЙЛ FM (First Mediator)
176. Сдружение за изследователски практики
177. сдружение "Фабрика за идеи"
178. Сдружение "Бъдещето сега"
179. Сдружение "ИМКА"
180. Сдружение "Човеколюбие"